

Међу Лужичким Србима.

— Од Савке Суботићке. —

Пропутовала сам земљу, пуну чару и природних љепота, о којој ми тако мало знамо, а где живе наша рођена браћа, Лужички Срби, народ културан и вриједан, али који ипак лагано пропада у мору туђинства, губећи мало по мало своју народност. Џржим да неће бити Србина, кога не би интересовао живот наше сјеверне браће, међу којима су се још увијек сачувале многе традиције из прошлости, који још увијек имају онај карактеристичан словенски, српски тип, и ја ћу изнисијети само неколико опазака, за оно кратко вријеме што сам га провела међу њима, одакле ће се видјети да су они непрестано још тако близки нама.

Лужичких Срба данас има око 200 хиљада, подијељених у двije државе (Пруску и Саксонску) и на двije вјере: протестанску и римокатоличку. Срби, што живе у Саксонској мањом су римокатоличке вјере и много јаче одржавају свој национални дух, док су они у Пруској протестанти, који тешким притиском германштине, све више губе свијест о своме поријеклу. Како су они доста јако одијељени једни од других, то ћу најприје рећи коју о Србима у Саксонској (тај крај сам прво и обишао), а затим о онима што живе у предјелима Спрешуме у Пруску.

Дошавши из Дражчана у Будишин — у мом је друштву била и једна одлична Рускиња, која се такођер интересовала судбином овога народа — имали смо срећу да нас одмах тај дочека предикатор цркве у Будишину, г. Јаков Шевчик, врло интелигентан човјек и велики родољуб, коме је раније јавио за наш долазак г. др. Милан Савић, секретар »Матице Српске«. Г. Шевчик нам је био за све вријеме на услуги, показујући нам многе знаменитости и објашњавајући, што је потребно. Прво нас је одвео у »Српски Дом«, који је освећен прошле године*). То је импозантна зграда, на три спрата, највећа у граду, а на прочељу је златним словима написано: »Serbski Dom v Budišinje«. Ту се налазе портрети њихових првака, многе ствари и етнографска народна збирка, која је врло значајна, јер нам она сада још једино прича о лијепој проши-

лости тога племена. Ваља нарочито похвалити прегланиште тамошњих Срба, који, и ако малени и почишћени, ипак успјеше да подигну тако монументалну зграду, диван спомен њихове културе.

Овде не смјем пропустити, а да не напоменем још нешто, чиме се свакако могу поносити. Као год што је »Српски Дом« сазидан народним прилозима, исто тако су народним прилозима подигнути на гробљу и многи споменици њиховим првацима, споменици су били, када смо их посјетили, сви окићени свјежим цвијећем, што је знак да се ти гробови често обилазе.

Необично су нас изненадили домови Лужичких Срба. Наш љубазни пратилац одвео нас је у једну имућну ратарску кућу у околини Будишина. Али то није била каква чађава, сеоска кућица, но мали спахијски дворац. Кућа је на спрат, а пред њом мало језеро, на коме се дјеца возају. То је био дом неке старе удовице, која је имала три удате кћери и једну дјевојку. Кад смо ушли у двориште, затекли смо најстарију кћер, где риба суде од млијека, док су јој се мати и муж бавили послом око крава у штали, а дјевојка је кувала ручак. Сви су били обучени у просто, народно руcho. Г. Шевчик нас представи, на свом српском језику, младој домаћици, а она, необично обрадована, што види једну Српкињу из доњих крајева и Рускињу, отрча да јави својим за наш долазак.

Лијепо нас дочекаше и одведоше у једну собу при земљи, која је била грађанска намјештена, као и свака друга имућнија кућа. Али смо били изненађени, кад нас одведоше на горњи спрат: собе господски намјештене, а у једној стоји пианино (гласовир), својина најмлађе кћери, која је скоро довршила вишу женску школу и говори лијејто њемачки. Код ње се, недјељом и свецем, окуне комшије, те им она свира у гласовир, а они, уз њега пјевају црквене и друге пјесме. Па ипак та, тако образована дјевојка, музе краве, кува, мијеси и ради сваки домаћи посао као и друге ратарске кћери, и по свој ће се прилици, као и њене сестре, удати за ратара, које овде, истина, треба сматрати за образоване економе. Ваља ми нарочито напоменути, да је гостољубље у овога народа, као у опште код свих словена, необично развијено. Па и многе друге кара-

*). Као изасланици Матице Српске на ту су свечаност дошли г. А. Хаџић и г. др. М. Савић, са госпођом и ћерком. Они су, како сам видјела, учинили врло лијеп утисак на нашу браћу.

ктерне црте код њих се још непрестано одржавају. Још се очувала народна игра »коло«; имају гајдаша, а буклијаш позива у сватове са ишараним пешкиром о врату и чутуром у руци, на коју позвани везују дарове. Код њих има тужаљака при укопима, као у Црној Гори и Србији. Али сам наишла на нешто што у нас никадје нијесам видјела. Кад су женске у великој жалости, умотају се у бијеле чаршафे тако,

да им се једва очи виде*). Откуда је тај обичај, нијесам могао дознати, али су ми рекли, да је он остао тамо, из далеке давнине.

*) И код нас у Босни и Херцеговини, скоро до окупације носила се бјелина као знак жалости. Ур.

(Наставиће се.)

